

Nina WIELGOSZ*, Grzegorz WIELGOSZ**

Kluczowe zmiany rozporządzenia taryfowego dla paliw gazowych

Streszczenie: Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie najważniejszych zmian wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie paliwami gazowymi (Dz.U. z 2013 r., poz. 820) dla tych przedsiębiorstw energetycznych, których przedmiotem działalności jest obrót paliwami gazowymi.

Poprzez oddzielenie taryf obrotowych od taryf sieciowych, rozporządzenie stworzyło nowy ład regulacyjny na rynku gazu. Wprowadzono ponadto zasady prowadzenia rozliczeń wymagane przepisami unijnymi, w tym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 715/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1775/2005.

Zgodnie z nowymi regulacjami będzie można dokonywać zakupu przepustowości na połączeniach transgranicznych wykorzystując system aukcyjny.

Dodatkowo wprowadzono normy rozliczeń z tytułu prowadzenia obrotu gazem w punkcie wirtualnym.

Od dnia 1 sierpnia 2014 r. rozliczenia z tytułu dostarczania gazu, usług przesyłania i dystrybucji, a także jego magazynowania będą przeprowadzane w jednostkach energii, a nie jak to miało miejsce dotychczas w jednostkach objętości. Nowe rozporządzenie wprowadziło zmiany w strukturze opłat z tytułu transportu paliwa gazowego, jest ona teraz niezmienna, bez względu na to od jakiego sprzedawcy dokonywany będzie zakup gazu.

Polepszono sytuację odbiorców, mianowicie w prognozach zużycia gazu przedsiębiorstwa dokonujące sprzedaży gazu zobowiązano do uwzględnienia wszelkich kluczowych zmian w jego odbiorze, zgłaszanych przez odbiorcę.

Dodatkowo przedsiębiorstwa energetyczne zostały zobowiązane do zamieszczania na fakturach informacji o wysokości zużycia paliwa gazowego oraz wskazywania podstaw ustalenia wielkości poboru, z jednoczesnym wskazaniem, czy dane zużycie jest zużyciem rzeczywistym czy też prognozowanym, zobowiązano je również do wskazywania początkowego i końcowego stanu urządzenia pomiarowego.

Rozszerzono katalog okoliczności, w których przedsiębiorstwo będzie zobowiązane do udzielenia odbiorcom bonifikat z tytułu niedotrzymania standardów jakościowych obsługi.

Słowa kluczowe: regulacje taryfowe, obrót gazem, taryfa, paliwa gazowe, rozporządzenie

* Mgr, ** Mgr inż., TAURON Polska Energia S.A.

Key changes in tariffs regulation for gas fuels

Abstract: The purpose of this article is to present the most important changes introduced by the Minister of Economy of 28 June 2013, laying down detailed rules for the development and calculation of tariffs and settlements in gas fuels (Journal of Laws of 2013, pos. 820) for energy companies involved in the gas fuels trade.

Separating the trading tariffs of commodity network services the regulation introduces a new regulatory order in the gas market. The new regulation introduces rules for the conduct of the accounts required by EU legislation, including the regulation of the European Parliament and Council Regulation (EC) No 715/2009 of 13 July 2009 on conditions for access to natural gas transmission networks, and repealing regulation (EC) No 1775/2005. Under the new regulations, it will be possible to purchase capacity on interconnectors using an auction mechanism. This also introduces the principle settlements of gas trading in virtual point, which is one of the many aims for increasing competition in the Polish market.

On 1 August 2014, accounting for the supplied gas, transmission services, distribution, and storage will be carried out in units of energy, rather than the previously employed units of volume.

The new regulation provides the fee structure of the fuel supply to the recipient, which is the same regardless of who is the selling company. This will improve the situation for consumers, namely in that gas consumption enterprises engaged in the sale of gas will be obliged to take account of any significant changes in the consumption reported by the recipient. In addition, energy companies have been required to include information on their invoices about the basis for the indicated consumption of the gas – indicating whether the figure represents actual consumption or consumption forecasts. They are also obliged to indicate the initial and final state of the measuring device.

Also extended was the list of situations in which the company is obliged to grant discounts to customers for failure to meet service quality standards.

Key words: tariffs regulations, gas turnover, tariff, gas fuels, regulation

Wprowadzenie

Trwające aktualnie zmiany otoczenia prawnego na rynku gazu ziemnego zostały faktycznie zapoczątkowane wdrożeniem II pakietu energetycznego w 2005 r., natomiast działania w kierunku zmian zintensyfikowano w 2011 r. (Ustawa o zmianie ustawy). Zaczęto opracowywać szereg projektów aktów normatywnych, tak by dostosować prawne podstawy działalności na rynku gazu ziemnego do regulacji unijnych, w tym do III pakietu energetycznego (Janusz i in. 2013). Jednym z zasadniczych celów zmian na rynku gazu ziemnego, zarówno unijnego jak i polskiego ustawodawcy, jest stworzenie konkurencyjnego rynku gazu ziemnego (Szurlej i in. 2014; Iwicki i in. 2013).

Wśród nowych regulacji i ich projektów należy wspomnieć między innymi o:

- zmianie rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego, na mocy której wprowadzono instytucje punktu wirtualnego, czyli niefizycznego punktu, w którym następuje sprzedaż, usytuowanego pomiędzy punktem wejścia i wyjścia z systemu przesyłowego, który umożliwi m. in. obrót gazem ziemnym na giełdzie towarowej (Rozporządzenie...);
- projekcie Prawa gazowego, który ma stanowić kompleksową regulację zasad funkcjonowania na rynku gazu i wdrożyć postanowienia III pakietu energetycznego (www.legislacja.rcl.gov.pl);
- zmianie ustawy o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz o zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym, dzięki której zlikwidowano bariery wejścia

na polski rynek dla podmiotów zamierzających prowadzić działalność w zakresie obrotu gazem przywożonym z zagranicy oraz uproszczenie samego transportu gazu ziemnego z zagranicy na użytek własny (Dz.U. 2011 nr 234, poz. 1392);

- nowelizacji ustawy Prawo energetyczne (Dz.U. 2005 nr 62, poz. 552), której celem była m. in. gwarancja wyznaczenia niezależnych w funkcjonowaniu operatorów systemu dla wszystkich sieci i instalacji gazowych i elektroenergetycznych.

Kolejną regulacją na rynku gazu ziemnego, zmierzającą do zmiany infrastruktury normatywnej i mającą na celu w szczególności rozwój konkurencji, jest rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie paliwami gazowymi (Dz.U. z 2013 r., poz. 820) (zwane dalej rozporządzeniem), które zostało wydane na podstawie art. 46 ust. 1 i 2 ustawy Prawo energetyczne z dnia 10 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1059). Dokument opublikowano w Dzienniku Ustaw w dniu 17.07.2013 r., a wszedł on w życie 25.07.2013 r. Przedmiotowy akt prawny zastąpił wcześniejsze rozporządzenie, tj. z dnia 6.02.2008 r. (Dz.U. nr 28, poz. 165). Przedmiotowym rozporządzeniem dostosowano obowiązujący w Polsce model taryfowy do zasad wynikających z III pakietu energetycznego, w szczególności rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 715/2009 w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1775/2005 (Dz.Urz. UE L 211 z 4.08.2009, s. 36) (Janusz i in. 2013).

Poprzez dokonanie licznych zmian w stosunku do wcześniej obowiązującego rozporządzenia dostosowano aktualne brzmienie zapisów do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego (Dz.U. nr 133, poz. 891 oraz z 2012 r. poz. 968), a także do modelu rynku wprowadzonego wcześniej postanowieniami Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej OGP Gaz – System S.A. oraz Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Dystrybucyjnej Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o.

Rozporządzeniem określono szczegółowo zasady:

- a) kształtowania taryf,
- b) kalkulowania cen oraz opłat,
- c) rozliczeń prowadzonych zarówno z odbiorcami jak i pomiędzy przedsiębiorstwami.

1. Najważniejsze zmiany w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2013 r.

W rozporządzeniu rozszerzono katalog definicji. Dodano między innymi definicję punktu wirtualnego, położonego pomiędzy punktem wejścia a punktem wyjścia z systemu gazowego, które nie będą miały sprecyzowanej w sensie fizycznym lokalizacji, a w którym będzie prowadzony obrót gazem.

Istotnym novum jest również dodanie w treści definicji nowych usług, tj. usługi przesyłania zwrotnego, usługi wirtualnego przesyłania zwrotnego, usługi dystrybucji zwrotnej oraz usługi wirtualnej dystrybucji zwrotnej.

Zgodnie z rozporządzeniem, usługa dystrybucji zwrotnej jest usługą świadczoną przez przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się dystrybucją paliw gazowych i polega na dystrybucji paliw gazowych w kierunku przeciwnym do ich fizycznego przepływu.

Usługa przesyłania zwrotnego jest usługą wykonywaną przez przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłem paliw gazowych i polega na przesyłaniu paliw gazowych w kierunku przeciwnym do ich fizycznego przepływu.

Usługa wirtualnej dystrybucji zwrotnej to usługa, którą świadczą przedsiębiorstwa mające za przedmiot działalności dystrybucję paliw gazowych, polegająca na umownym transporcie paliw gazowych z miejsca ich wydobycia lub wytwarzania lub z instalacji skroplonego gazu ziemnego, przyłączonych do sieci dystrybucyjnej, do punktu wirtualnego w sieci przesyłowej.

Usługa wirtualnego przesyłania zwrotnego to usługa świadczona przez przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłem paliw gazowych, która polega na umownym przesyłaniu paliw gazowych w kierunku przeciwnym do ich fizycznego przepływu w jednokierunkowych fizycznych punktach wejścia lub wyjścia do sieci przesyłowej.

Usługi te funkcjonowały już faktycznie na rynku gazu na mocy rozporządzeń unijnych, w tym w unijnych aktach nie mających statusu aktu prawnego powszechnie obowiązującego, w tym w wytycznych Agencji ds. Współpracy Organów Regulacji Energetyki (ACER – *Agency for Cooperation of Energy Regulators*), a także były świadczone na podstawie Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Przesyłowej (IRIESP) oraz Instrukcji Ruchu i Eksploatacji Sieci Dystrybucyjnej (IRIESD) (Dz.U. 2005 nr 62, poz. 552; Dz.U. nr 133, poz. 891, z późn. zm.).

Zgodnie z rozporządzeniem, zmianie uległa lista kwestii, które przedsiębiorstwa są zobligowane określić w taryfie. Przedsiębiorstwo energetyczne, którego przedmiotem działalności ma obrót paliwami gazowymi ma za zadanie określenie w taryfie przede wszystkim następujących kwestii:

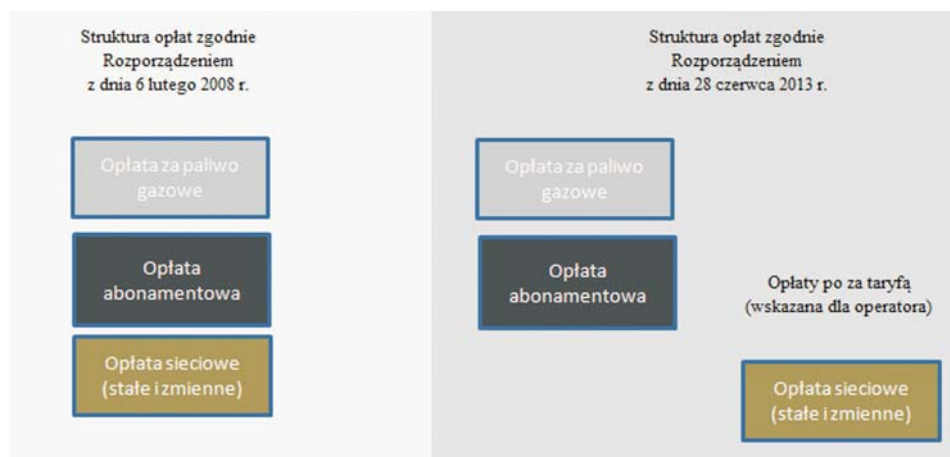
- 1) grup taryfowych oraz kryteriów, którymi będzie się kierował podczas kwalifikowania do nich odbiorców,
- 2) cen za dostarczane paliwa gazowe,
- 3) stawek z tytułu naliczanych opłat abonamentowych,
- 4) upustów z tytułu niedotrzymania odpowiedniej jakości obsługi.

Natomiast przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność na podstawie umów kompleksowych, w taryfie powinno dodatkowo wskazać taryfę przedsiębiorstwa energetycznego, które będzie świadczyło usługi przesyłania lub dystrybucji. Taryfa ta będzie miała zastosowanie w rozliczeniach z odbiorcami, którymi przedsiębiorstwo zamierza świadczyć usługi na podstawie umowy kompleksowej.

Niewątpliwie zmiana ta ma na celu ułatwienie odbiorcom procedury zmiany sprzedawcy (Dz.U. z 2013 r., poz. 820).

Rozporządzenie wprowadziło nowy porządek na krajowym rynku gazu, oddzielono bowiem obrót gazem od usługi sieciowej. W związku z powyższym z taryfy przedsiębiorstw energetycznych zniknęły dotychczasowe stawki sieciowe (stała i zmienna), w umowach kompleksowych są bowiem wskazywane taryfy operatorów dystrybucyjnych, które są odpowiedzialne za przesył gazu do odbiorcy końcowego. Niniejszą zmianę przedstawia rysunek 1.

Zmieniono również sposób przedstawiania stawek, od 1 stycznia do 31 lipca 2014 r. rozliczenia będą prowadzone w gr/m^3 , tj. jednostkach objętości, natomiast od dnia 1 sierpnia 2014 r. rozliczenia dostaw gazu będą prowadzone w jednostkach energii, tj. gr/kWh .

Rys. 1. Struktura opłat zgodnie z rozporządzeniami taryfowymi (opracowanie własne)

Fig. 1. The fees structure in accordance with tariffs regulations (own elaboration)

Dzięki zmianie zlikwidowano istniejący dotychczas w systemie gazowym dualizm rozliczeń; rozliczenia za świadczone usługi oraz obrót paliwami gazowymi dokonywane były bowiem w jednostkach objętości, podczas gdy rozliczenia z tytułu bilansowania systemu gazowego odbywały się w jednostkach energii. Dualizm ten powodował konieczność stosowania odrębnych przeliczeń w zależności od rodzaju świadczonej usługi, a w konsekwencji prowadziło to do braku przejrzystości w rozliczeniach poszczególnych rodzajów usług. Zasadne także wydaje się również wprowadzenie okresu przejściowego; umożliwi on dokonanie niezbędnych zmian w systemach bilingowych stosowanych dotychczas przez poszczególne przedsiębiorstwa, a także da czas na dostosowanie do nowych jednostek rozliczeniowych taryf przedsiębiorstw energetycznych oraz umów obowiązujących przedsiębiorstwa energetyczne z odbiorcami.

Zmiana ta stanowi dostosowanie do metody rozliczeniowej funkcjonującej powszechnie w krajach UE.

W tym miejscu należy wspomnieć, że z przedmiotową zmianą ma związek kolejna, a mianowicie w prognozach zużycia gazu, przedsiębiorstwa dokonujące jego sprzedaży zobowiązano do uwzględnienia wszelkich istotnych zmian w jego poborze, zgłaszanych przez odbiorcę. Nowością jest fakt, że na fakturze przedsiębiorstwa energetyczne muszą zamieszczać informacje o wielkości zużycia paliwa gazowego oraz podstawy jego ustalenia, z jednoczesnym wskazaniem czy dane zużycie to zużycie rzeczywiste, czy też prognozowane. Przedsiębiorstwa prowadzące obrót zobowiązano również do wskazywania początkowego i końcowego stanu urządzenia pomiarowego. W związku z powyższym poprawie uległa sytuacja odbiorców.

Ceny oraz stawki opłat naliczanych dla grup taryfowych zróżnicowano proporcjonalnie do ponoszonych kosztów uzasadnionych z tytułu działalności dostarczania paliw gazowych.

Ceny oraz stawki opłat wskazane w taryfie zgodnie z rozporządzeniem należy kalkulować na 12 miesięcy kalendarzowych, przy czym istotną zmianą jest położenie nacisku na fakt, iż ceny, po jakich przedsiębiorstwo może świadczyć usługi, są cenami sztywnymi.

Nie wyłączono natomiast możliwości zastosowania cen niższych; niższe ceny można wyłączenie stosować pod warunkiem jednakowego traktowania odbiorców w analogicznych grupach taryfowych.

Zmianie uległy także zapisy dotyczące korekty cen. Uznano bowiem, że nie ma powodu wskazywania otwartego katalogu przypadków upoważniających przedsiębiorcę do wystąpienia o korektę cen. Dotychczas korekta taka mogła nastąpić, jeśli koszty zakupu paliw gazowych wzrastały o więcej niż 5% w stosunku do kosztów planowanych, natomiast w praktyce pozytywnie rozpatrywano również wnioski o korektę cen, jeśli koszty zakupu paliw gazowych wzrastały o mniej niż 5% w stosunku do kosztów planowanych.

W przeciwieństwie do wcześniej obowiązującego, rozporządzenie nie posługuje się ani pojęciem kosztów operacyjnych ani kosztów amortyzacji majątku zaangażowanego w działalność przedsiębiorstwa energetycznego; posługuje się ogólnie pojęciem kosztów uzasadnionych związanych z wykonywaną działalnością, co bez wątpienia ma ujedliwnić gałąź prawną, prawo energetyczne, poprzez dostosowanie nazewnictwa do rozporządzenia dotyczącego taryf i rozliczeń w obrocie energią elektryczną. Zmiana ta z całą pewnością jest podyktowana faktem, iż dotychczasowy zapis budził szereg wątpliwości. W rachunkowości bowiem, koszty operacyjne obejmują koszt amortyzacji, natomiast w regulacji pojęcie kosztów operacyjnych nie obejmuje kosztów kapitałowych, czyli takich jakimi jest amortyzacja, na którą przedsiębiorstwo ma bezpośredni wpływ.

Kolejną kluczową zmianą jest rezygnacja ze wzorów, które dotychczas stanowiły podstawę kalkulacji zwrotu z zaangażowanego kapitału. Niewątpliwie powodem były uwagi Prezesa URE oraz Rządowe Centrum Legislacji, w których zgłoszono, iż w odróżnieniu od rozporządzenia taryfowego dla energii elektrycznej oraz rozporządzenia taryfowego dla ciepła, rozporządzenie taryfowe gazowe zawiera szczegółowe wytyczne w zakresie zwrotu z kapitału, co kłóci się z postanowieniami art. 23 ust. 2 pkt 3 lit. c ustawy Prawo Energetyczne, zgodnie z którym do zakresu działalności Prezesa URE należało ustalanie wysokości uzasadnionego zwrotu z kapitału dla przedsiębiorstw energetycznych przedkładających taryfy do zatwierdzenia.

W rozporządzeniu uszczegółowiono dotychczasowe zasady uwzględniania przychodów przedsiębiorstw w kosztach uzasadnionych poprzez dodanie nowych elementów, w tym m.in. opłat za bilansowania systemu, przy czym należy pamiętać, że przychody te mają być pomniejszone o koszty z tytułu wykonywania umów bądź decyzji administracyjnych. Ponadto uściślono, iż w przychodzie regulowanym danego roku należy uwzględnić przychody uzyskane z opłat za przekroczenia mocy umownej i z opłat za usługi wykonywane na dodatkowe zlecenie odbiorcy, które zostały osiągnięte w roku poprzedzającym rok przedłożenia taryfy do zatwierdzenia. Jednocześnie rozszerzono katalog przychodów, których nie uwzględnia się w przychodzie regulowanym, dodano bowiem przychody uzyskane ze sprzedaży mocy umownych prowadzonej w trybie aukcji na połączeniach systemowych.

Rozszerzono katalog okoliczności, w których przedsiębiorstwo będzie zobowiązane do udzielenia odbiorcom bonifikat z tytułu niedotrzymania standardów jakościowych obsługi.

Wprowadzono również zasadę nienaliczania opłat z tytułu przekroczeń mocy umownej w sytuacji zaistnienia awarii, bądź przeprowadzania w sieci dystrybucyjnej terminowych prac, a także w przypadku zaistnienia siły wyższej. Zaznaczono tym samym, iż jedynie sytuacje świadomego przekroczenia mocy umownej zasługują na naliczenie dodatkowych opłat z tytułu przekroczenia mocy umownej.

W innych przypadkach można żądać kwoty w wysokości, która wyrówna poniesione straty, a w momencie nieuzyskania konsensusu co do ich wysokości, przedsiębiorstwa mają prawo dochodzić swoich roszczeń na zasadach ogólnych, tj. na podstawie kodeksu cywilnego.

Podsumowanie

Rozporządzenie wprowadziło szereg istotnych zmian, mających na celu ułatwienie skalkulowania opłat z odbiorcami oraz między przedsiębiorstwami energetycznymi. Niniejsze rozporządzenie określa kształtowanie się taryf przedsiębiorstw energetycznych, szczegółowe zasady kalkulacji cen, opłat i rozliczeń z odbiorcami. Istotną i zdecydowanie fundamentalną zmianą było rozdzielenie obrotu gazem i usługi sieciowej, wprowadzono konieczność wskazania dostawcy usługi transportowej odbiorcy, co ma przyczynić się do ułatwienia odbiorcom zmiany sprzedawcy, a także do rozwoju konkurencyjnego rynku gazu ziemnego.

Podkreślono, że kalkulowane ceny taryf mają charakter cen sztywnych, co daje obraz równoprawnego traktowania odbiorców w odpowiednich danych grupach taryfowych.

Po dniu wejścia w życie wszystkich zapisów rozporządzenia, tj. z dniem 1 sierpnia 2014 r., Polska dołączy do innych państw UE, które w rozliczeniach stosują jednostki energii. Zapewni to nie tylko transparentność rozliczeń między uczestnikami rynku z tytułu prowadzenia różnych usług, ale także możliwi sprawniejsze prowadzenie transakcji ponad sieciami krajowymi.

Należy jednakże pamiętać o tym, że zmiana ta z punktu widzenia przedsiębiorstw energetycznych prowadzenie rozliczeń w jednostkach energii jest bardziej skomplikowane niż w jednostkach objętości. Wymaga bowiem wyznaczenia współczynnika konwersji oraz dokonania szeregu rozliczeń. Ponadto dodatkowy problem stanowi brak legalizacji chromatografów, co może przyczynić się do kwestionowania rozliczeń przez odbiorców.

Zmiany wprowadzone rozporządzeniem ułatwią realizację kilku kierunków polskiej polityki energetycznej w obszarze gazu ziemnego określonych w załączniku do obwieszczenia Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r. (M.P. z 2010 r. nr 2, poz. 11).

Wprowadzone zmiany niewątpliwie były konieczne, między innymi w związku z wprowadzonym przepisami prawa obligiem giełdowym i planowanym uwolnieniem rynku gazu.

Literatura

- [1] Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – *Prawo energetyczne* (Dz.U. 2005 nr 62, poz. 552).
- [2] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego (Dz.U. nr 133, poz. 891, z późn. zm.).
- [3] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie paliwami gazowymi (Dz.U. z 2013 r., poz. 820).
- [4] Witryna internetowa URE (www.ure.gov.pl).
- [5] *Prawo energetyczne Komentarz*, red. M. Swora, Z. Muras, Warszawa, 2010, s. 1215–1227.
- [6] Załącznik do obwieszczenia Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r. (M.P. z 2010 r. nr 2, poz. 11).

- [7] Janusz i in. 2013 – Janusz, P., Pikus, P. i Szurlej, A. 2013. Rynek gazu ziemnego w Polsce – stan obecny i perspektywy rozwoju. *Gaz, Woda i Technika Sanitarna* nr 1, s. 2–6.
- [8] Szurlej i in. 2014 – Szurlej, A., Kamiński, J. i Suwała, W. 2014. Liberalizacja gazu ziemnego w Polsce – wybrane zagadnienia. *Rynek Energii* nr 2, s. 47–53.
- [9] Iwicki i in. 2013 – Iwicki, K., Janusz, P. i Szurlej, A. 2013. Zmiany krajowego ustawodawstwa, a rozwój rynku gazu ziemnego. *Wiadomości Naftowe i Gazownicze* R. 16, nr 11, s. 9–14.
- [10] Ustawa o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2005 nr 62, poz. 552).
- [11] Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz o zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. z 2011 r., nr 234, poz. 1392).
- [12] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 20 sierpnia 2012 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego (Dz.U. z 2012 r., poz. 968).
- [13] Rządowe Centrum Legislacji (www.legislacja.rcl.gov.pl).
- [14] Ustawa z dnia 26 lipca 2013 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2013 nr 0, poz. 984).